

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pod.

Pređpata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cijelu godinu. Razmerno 1 f., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštara. Svaki pojedini broj stoji 6 novč. Novci se šalju kroz poštarsku Naznačnica. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Ovdje ima više predbrojki, mogu odgovorno svi predplatiti kroz jedan Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jednim otkom. Kroz List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravnictvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisar izvana Reklamacija. Ako List prima i drži, ako je posteo, ga i pliva

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalaze se

Via S. Franciska N 4, 1. UREDA

Pisma se šalju platnom poštarinom. Vjesti, dopisi i drugi epidi štampaju se ili u cjelosti ili u izvadku, naime prema stoji vrednosti i amiera otaga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nealaze mjesta u ovom Listu. Priobčena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak svitše 5 novč.; 11 u slučaju opetovanja po što se pogodilo otkazom i odpravnictvu. Dopisi se ne- trajuju. Uredništvo i odpravnictvo, uam izvanrednih slučajevah, nedo- pisku s nikim drugije, nego putem svoje Listarnice.

Pogled po svijetu.

U Trstu 30. studena 1877.

Nagodbeni poslovi u Beču i u Pešti idu da nemogu bolje. Tu i tamo rastaju se na dogovor ministri, tu i tamo rade neumorno navlasno za to imenovani odbori, tu i tamo govore u parlamentih najizvrstniji govornici, da tu stvar dovedu što skorije svojemu cilju. Kellersperkov govor, što smo ga zadnji put spomenuli, bio je doduše nagodbare nesto uznemirio, al im je brzo odlanulo, jer se g. Kellersperk popastio izjaviti, da on nije kanio govoriti ni proti dualizmu, ni proti ustavoviernoj strani. Pametni su se ljudi toj izjavi nasinjali, a Kellersperk ostao što je i bio, naime plah i nedosljedan čovjek. Ako pak nova nagodba, uzprkos svoj žurbi i hitnji, nebude gotova do koneca godine, onda vele da će se još za neko vrijeme pridržati stara, da se uzmognu poslovi redovito obavljati. Nije vredno ni spominjati, da ima u Magjarskoj ljudi, koji još i sad prosvjeduju proti toj nagodbi, jer da će Ugarsku pricići u njezinu razvitku i napredku. I česki zastupnici su držali za svoju dužnost dići svoj glas proti svakoj nagodbi s Ugarskom bez njihova zna- nja i sudjelovanja, te su u tu svrhu poslali na carevinsko vijeće prosvjedno pismo, ali na carevinsko ga je vijeće dakako onehajalo i zabacilo.

Magjari su se prošlih danah poneli baš magjarski naprama svojim saveznicom Hrvatima. Uzprkos granicarskim prosvjedom, uzprkos hrvatskomu saboru, uzprkos pravu i pravici magjarski je parlament prihvatio i zloglasni željeznički predlog ministra Pechi-a, te tako oteo Granicarom njihov jedini ime- tak. Iz toga se događaja najjasnije vidi, kako Magjari rade Hrvatima o glavi, pa kako je krajno doba, da i Hrvati otvore oči, te oštro pogledaju na prste toga svog druga, koji pod krinkom saveznika i prijatelja podkapa njihov obstanak. Naša se braća preveć uz- njihov obstanak. Naša se braća preveć uz- njihov obstanak. Naša se braća preveć uz-

Sviet je opet počeo jako upirati oči u Francesku, gdje se može svasta dogoditi, ako nebudu više nego oprezni ljudi, koji imaju sad tamo vlast u rukama, kao i oni, koji bi im ju htjeli iz ruku izvinuti. Staro ministarstvo najposlje ostupilo, ali ni je predsjednik Mak Mahon sa- novno, što ga je predsjednik Mak Mahon sa- stavio po svojoj glavi, neide narodnoj skup- štini dakako ni najmanje po čudi, pa s toga

s jedne strane ogorčenost, a s druge okore- lost, s jedne pako i s druge nepouzdanost i prietnja. Vele, da će Mak Mahon opet razpustiti skupštinu i raspisati nove izbore, pa to da će biti početak buni i nemiru u svoj zemlji, jer da su republikanci siti tih predsjednikovih mušicah. Skoda za taj slavni i plemeniti narod, da nemože nikako doći do stalna mira i pokoja! Englezi se priete i slušću pest proti Rusu, ali zamahnuti neće, jer se boje od zla gore. Ovih je danah bila kod ministra Derby-a nekakva deputacija, da mu stavi na srce pogibel Engleske, ako se Rusom nestane što prije na put. Na la da je uzdisanja ministar odgovorio, da on nevidi pogibeli, ako Rusi posjednu i svu malu Aziju, jer da će suecki morski prolaz ostati i nadalje prost i slobodan, a to da je Engleskoj dosta. Čulo se, da je Esad Bej, turski poslanik u Beču, kazao Anrissy-u, kako je Turska željna mira, pa da neka se on zauzme za nju kod ruskoga cara, al An- drissy da je na to odgovorio, da neće i nemože, jer da je u nevrieme, pa da bi bilo uzalud. S druge se pako strane čuje iz Ca- rigrada, da je Sultan promienio neke mini- stre, pa to da znači, da su Turci naučili vojevati do zadnjega soldata i do zadnjega naboja. Mi mislimo, ako ista na svijetu, da baš to Rusi žele iz svega srca, da im se tako dade prilika, uništiti za uvijek te kr- šćanske tlačitelje.

Dopisi.

Iz voloskoga kotara 25. Novembra.

U 10. broju „Naše Sloge“ objelodanjen je bio kratak pregled istarskih škola u obće, a napose škola voloskoga kotara. U tom pregledu uvukle su se nekoje netočnosti osobito glede škola voloskoga kotara. Pisac onoga članka nije valjda imao pri ruci točnih podataka; jer nevjerojem, da bi hotimice ni najmanju napisao krivo. S vašom dozvolom, g. uredniče, nakan sam ono ovim popuniti i ponešto izpraviti, ograničujući se samo na naš kotar voloski.

Taj broji do 37,000 stanovnikah malom iznim- kom sve sanih Hrvatah, jer ih ima po Krasu, koji se k Slovincem priboriti moraju. U njem ima u svem 22 puke učione sa 25 učiteljah. Na svakih 1,700 stanovnikah dolazi dakle jedna učiona, a na svakih 1,480 stanovnikah po jedan učitelj. Od ovih svakih jedna sama je četvorazredna, pravije trirazredna jedna sama je dvorazredna u Lovranu, a ostale su sve jednorazredne, i to 8 redovitih, a 12 po- moćnih, gdje su dušobrišnici ujedno i učitelji. Od jednorazrednih je 10 nješovitih, a ostale su samo muške. Ženske učione neima do sada niti jedne.

Nastavni ljudi učevni jezik je u svih narodni hrvatski, a po Krasu slovenski, samo u jednoj

jedinoj uzdržao se proti naravnom i pisanom zakonu talijanski, i to u malo Italiji izpod Učke na hr- vatskom zemljištu — na Voloskom.

Pošimam sa trirazrednom učionom u Kastvu, onda ću preći na dvorazrednu u Lovranu, zatim sve redovite i pomoćne.

Do godine 1858. obstojala je u Kastvu samo pučka trivialna učiona sa jednim učiteljem. Nastojanjem tadanje školske oblasti i občinskoga za- stupstva bila je ona godine podignuta na glavnu plovansku učionu, te joj bio dodieljan jedan sveče- nik učitelj, koji je bio ujedno i ravnateljem. Malo zatim uvidila se potreba trećega učitelja, pa je i bio doskora i namješćen.

Kastavska škola i prije sa jednim učiteljem bila je na dobru glasu, a podignutoj na glavnu podiglo se i ime. Ravnatelji su jedan za drugim oko škole upravo renovali. Imena Hut i Ravnik za Kastaršćinu su nezaboravna, a ime današnjega ravnatelja Jelušića bit će vjekovito. Tada je bilo na ovoj učioni po više dječakah i iz srednje Istre, koji podporom, koji nagovorom presvj. g. biskupa Dobrile.

Većina mladjih istarskih Hrvatah, koji sad služboju kao svećenici i profesori u Istri i Hrvat- skoj na ovoj su učioni dobili nesamo početne nauke, nego i prvu iskrnu hrvatskoga domoljublja.

God. 1869. kao godina preporoda svega škol- stva u carevini našla je u Kastvu glavnu plovansku učionu sa dvimi učitelji i trećim ravnateljem. Pri tom ostalo je do danas premda se broj djece škola polazeće podostručio, da potrostručio. Ima ih n. pr. tek. školske godine u prvom razredu 113, u dru- gom 101, u trećem 45, u četvrtom 25, ukupno 279. Pribroje li se još k tomu oni iz opetovnice nedeljne škole, kojih ima 57, to dobijemo ogromni broj od 336 učenikah.

Po pravu imao bi bit razdieljen prvi i drugi razred na dva odjela, a po tom namješćena još i dva učitelja. To bi i bilo, da ima zgrade za školu. Ta eno u Lovranu jedva je zgrada dovršena i već je sistematizirano mjesto za drugoga učitelja. Spomenutih škola zgrada, pa ću sad o njoj koju reći.

Kuća, u kojoj je smješćena škola, samim po- ložajem za školu je malo prikladna. Prihod k njoj od svakud osobito zimi je dosta težak, pogibeljan. Radi ovoga samo, bi se bila morala dobariti druga prikladnija kuća. Na to se nije nigda mnogo mi- silo, a sad rekao bi, posvema se zaboravilo; premda neima, ne za polovicu, nego niti za četvrti dio djece dovoljna prostora. Sobe su malene i nizke tako, da u svih trih ima samo 230 kub. metara zraka! Za svakoga dječka dakle 2 kub. metra premda se prvi i drugi razred razdvio tako, da polovica uče- nikah jutrom a polovica po podne školu polaze, dakako sve na štatu svojega školanja, a kako su namješćeni? — Tako da ih je po 10—12 u jednoj klupi natrpano, da tu drje tri ure nit sjede nit stoje — da so muče.

Občinsko poglavarstvo bilo je po više put po- svano od nadležne oblasti, da se pobrine za školu zgradu. Ono nije nikad va to privoliti htjelo. God. 1871. Namjesticom pozove i opet občinu, da si zgradu čim prije dobari, i pripola učionu, po kom bi se imala sagraditi zgrada na ruševinah stare crkve. Tomu nacrtu bio je priložen i trećernak.

Izako se od občine preko 40 tisućah forinti u tu svrhu. Zastupstvo občine jednoglasno se uzprotivi tomu. Ono se protivi i danas, premda se pomenuti nacrt natrag povukao i zastupstvo povratilo, neka ono samo predloži nacrt zgrade i odredi trošak. Prvu odluku zastupstva svi su obćinari sa zadovoljstvom pozdravili; jer čemu siliti občinu na silni trošak od 40 tisućah forinti, kad bi i onako zgrada za mnogo još godina ostala prazna. Tražila se najme zgrada za osamrazredu mušku i šestrazredu žensku školu. A mimogred budi spomenuto, da u Kastvu do sada neima niti početno ženske škole. Ali sada svi su obćinari upravo ozlovoljeni na zastupstvo, koje škrtari na toli potrebitoj stvari kako je škola, dočim se na mnoge druge upravo razsipno novac baca. Mi nedvojimo, da bi se zastupstvo nagovoriti dalo, ako bi samo dobre volje u glavara. Pa ga za to ovim molimo i zaklinjemo, neka se za ovo svojski zauzme, neka nedopusti, da na Marotičevom imenu ostane orakova crna ljaga. Ovaj prkos zastupstva mogao bi naniet Kastvu veliku škodu i vjedu sramotu. A ta kao da mu prieti. Govori se najme, da će vlada sekvestrirati občinsku dohodke i onda sama skrbiti za školsku zgradu. Vlada to pravo ima, ali ako ga doista i uporabi, da li neće to bit za občinu štetno i sramotno?! Obično je kuratela radi prevlake razsipnosti, a ovdje bit će radi prevlake škrtosti!

Nego još se nadamo, da neće dopustiti naš glavar Kastvu ovakove sramote, te će proteći vladu sa shodnim predlogom. Netreba misliti na monumentalnu zgradu. Po mojem sudu bi najbolje, da se preuzme kuća Vrančanova. Izplatiti ju na jednom bilo bi teško, ali bi se mogla izplaćivati po malo u više godinah. Nebi trebalo niti sve najednom preurediti, i to bi se dalo učiniti malo po malo. Za sad učiniti što najpotrebitije. Ako bi trebalo, bi se mogla umoliti vlada i provincija za podporu ili barem za predaju. Kuća u kojoj je sada škola mogla bi se upotrebiti za stanovanje učitelja, te bi se imalo odustat od svakoga troška na toj kući u svrhu škole, jer su novci izgubljeni. I ljetos je tu bačeno preko 200 forinti.

Sa zgradom sam se zabavio i više nego sam mislio. Reći ću još koju o polazanju, i eto sam svršio. U obće govoreći polazanje škole je u cijelom kotaru dosta redovito. Izostanci i na kastavskoj učionici su dosta neznatni. Ako se i nadje po koji nemarnik, u ovolikom broju nije nikakvo čudo — ali hvala Bogu sve su to redji.

Ovim bi imao svršiti, ipak mi još nešto na srdcu. Podučavanje u vjeronauku ima navadno jedan od duhovnih pomoćnika. Dosada je imao 9 sati na čedan u svih četirih razredih, a od sad pošto su prvi i drugi razred razpoloženi imat će 13 sati. Uzme li još barem dva sata u ženskoj školi, koja se upravo otvara, imat će 15 sati vjeronauka. To je za jednoga svećenika od više, uz ostalu službu nemoguće; jer kastavska plovanija broji preko 6000 dušah, a sama dva kooperatora sa župnikom imaju i bez škole i previše posla. I da se posao med obojicu razdieli, slabo li nikako bi pomoženo. Trebalo bi namjestiti posebnoga katoketu, ali gdje ga dobit u ovo oskudno doba na svećenih, i od kuda ga plaćat? Dobro bi o tom razmišljati. S. Z.

Iz Barbanščine u Istri, 15. Novembra 1877.

Od zadnjeg puta, kad no sam cijenjonoj „Našoj Slogi“ javio obavljeno izboru našega župana i zastupstva, dogodilo se u našoj občini mnogo stvari, al skoro sve žalovite. I. Zastupstvo se slabo za siromaha brini i pusti skoro, da u svojoj bolesti zapušćena, pogino jedna siromašica u mošuni Ivana Milevoja. II. Globi se, nezna se na kojem temelju, prieko sto župljanah, jer da su prvi počeli vani u dalekoj občinskoj šumi sjeći kolco nešto malo prije nego bijaše odbilo 6 sati u jutro. Ovo globenje prozročiti srditost veliku, da skoro bunu naroda proti županu. Mnogo je od njih rekuriralo proti tomu globenju, al odluke vrhu rekursah neima jošte; najbrže da ta stvar kod občine spava, jer se nezna kako i šta odgovoriti vrhovnoj oblasti. III. Naš župan i nekoji drugi neće da zapuste občinsku sjednicu, kad se što o njih ili o njihovih stvari govori. IV. Predloge, koji se čine u sjednicah od pojedinih zastupnika, da se ne pišuju uvijek u zapisnik ili protokol, tako se veli, predlog Jakova Rojnica, da bi župan preduzeo na se dužnosti pisara i blagajnika (kasira) za 150 f. na god., onda predlog vrlag Pavla Rojnica Grabara, da bi se molilo e. k. zemaljsko školsko vieće, da pošalje na mjesto učitelja Quarantaotto, koji je bio u Barbaru premješćen, drugog

učitelja viešta hrvatskog jezika. Kod ove zgode mislilo se, da bi namjesto učitelja bili namješćeni tri kanonici ove crkve te jedan od njih školu držao, a isto tako da bi i po drugih kapelanijah i plovanijah (župah) kapelani i župnici djecu podučavali. Ali orda treba mi napomenuti, da radi pomaujanja svećenikah, nije moguće, da bi svako mjesto moglo imati po jednoga, a vrh toga svećenikom nije ni uzroka, da se, kao zakou zahtieva, podvrgnu učiteljskim ispitom. Nego o tom za sad dosti, jer želim ovom prigodom koju proshoriti o istarskih Karnjelih. Svaki, koji je nekoliko obašao našu Istru, opazio je po njoj u gradih i selih, ovdje i ondje Karnjelah, ljude naime, koji zapustivši svoje kame-nite karnjelske gore, doletiše amo k nam u Istru, kakono bi latin rekao *sine baculo et sine pera*, to jest, goli i nagi, lačni i gladni, a po tom što su nekolicno postojali med nami, ono jih bogatih i mogućnih, punih zemlje i novcah naših! Kojim su uprav putem i kakvim načinom oti ljudi sve to izvojevali, to najbolje oni i Bog znadu. Meui je samo ovdje reći, da su ti naši karnjelski pridošlice, dotičnim iznimki, ljudi već po naravi nekako šegavi i lisičavi, prilj-zavci, klanjavci, dvočionici; ljudi, koji većinom rado se porugivaju našim čovjekom, jezikom, običaji, pa još kadkad spravnici su pačati se doneske i u svete stvari, samo da dostignu svoje namjere. Evo slušajte: God. 1866. bili su ovdje kod nas oti Jezuiti na sveto Poslanje. Prije nego li su otišli, na spomenu bje podignut križ iz kamena i postavljen kod vratih ove plovanijske crkve. Na križu se napisše: „Sveto Poslanje“, a na podnožju mu: „24. Lipnja 1866“. Nekoji Karnjeli, koji nisu mogli trpeti napis ovih hrvatskih rieči, po njihovom mnenju valjda, u talijanskoj Barbani, počeli su toliko bunčati oko pokojnoga plovana, dok se križ promjesti izvan Barbane pri crkvi Majke božje od Karmina, i to pod izgovorom, nuder samo čujte: da je križ u gradu kod crkve plovanske prevač izložen buki i kletvama puka!... Eno nakon nekolicno mjeseci najda se križ razbit i razbačen. Puk počeo vikati i htjede, da se nov križ nastavi. To se učini, al na križu dadešo napisati ne već kao što je bilo, nego: „Santa Missione“, pustivši u podnožju križa kako je bilo „24. Lipnja 1866“. Orome se dvojezičnom napisu sad počese nekoji rugnuti, i malo za tim opet se križ najde razbačen i u kusah te mu se komadi polože u bližnju crkvu, gdje i sad leže. Iz svoga toga, kako se tada govorilo, i kako svaki lahko dokučiti može, ono nekih Karnjelah nije peklo baš ni malo, da je križ posjedan na placi, bio izložen buki i kletvama puka, jer bi se tada još prije imala bila prenesti i ista crkva, nego peklo je njih, da je napis bio hrvatski i da je hrvatsko poslanstvo spominjao! — A sad još jednu: Kad se ono u Barbani zvonik popravlja i stavlja na njega munjovod (kalamita), činili su Karnjeli, da se talijanskimi bojami ili koluri narise kapa (kupola) zvonika. Kod te zgode zanimiv bje dogovor Labinjanah (Albinezah), prolazećih mimo Barbane na samanj (sajam) u Sanvincti, ovo ga:

Ciò, ciò! ti vedi la sù? kažuć rukom na zvonik. — Cossa, i tre colori? — Chi gavaria ditto! fin adesso lignivimo i Barbani per Murclachi, ma damo avanti li dovaremo tignir per Taliani, come semo unaltri! — Ci! basta guardar lassù!... Però se Barbana ze Taliana, i sui Schiavoni i restarà sempre Schiavoni! —

Ovom prigodom javljam, da će koncem ovog mj. biti izbor novog občinskog zastupstva u Vodnjanu. Al mili bože, naš tamošnji narod još posve spava! — A to, jer neima čovjeka, koji bi ga probudio i oči mu otvorio. U Vodnjanstini neima talijanske duše osim u samom gradu. Sve izvanjsko, sve je golo hrvatsko. Duhovni pastiri! nuder barem vi smilujte se narodu vam povjerenn. — vi ste naša hvanje, vi ga uvijek i svagdje učite, nagovarajte i vodite; težak je to posao dakako, nu bit će vam velika zasluga pred Bogom i ljudi! Vodnjanci neimadu skoro ni čovjeka u Podestariji, koji bi jih hrvatski razumio? Je li to pravo i pristojno?

I u Kanfanaru bit će isto koncem ove godine izbor novoga zastupstva: Ni tamo talibozu nadražaju naši ljudi! Sadašnji podestad, čudan čovjek, zna se u istinu nekako nesmotreno prilizavati gospodi i poglavarom svojim, misleć da je to svakomu drago, al se mi njim ni zato, ni za drugo doiste zadovoljiti nemožemo. Občinske stvari obavlja sada u Kanfanaru učitelj. Nu pitam ja, može li on podučavati u školi i pisariti u občini, bez da ne trpi jedno i drugo? Ne, nemože! Dobro ovo promozgajte, ri o Kaufanarci, i promislite, zašto plaćate toliko

za uzdržanje škole? Nadam se, da će domorodni naši duhovnici na vrieme opozoriti narod, da izabere sposobna i narodna čovjeka za župana.

Baš sada mi kaže prijatelj iz Sela Rovinjskoga, da tamošnji podžupan, hrvatski piše na županiju ili občinu! To napominjem, jer je vriedno, da ciela Istra znade takvo mužavno postupanje. Nego želiti bi bilo, da se i drugi podžupani po njemu ravnaju. Nu ne samo podžupani, nego i županije imale bi hrvatski pisati. Tko plaća pisare i sve ostalo? Pučki hrvatski žaljevi! Puk hrvatski dakle ima i svo pravo, da mu se u njegovom hrvatskom jeziku govori i piše!

Slavenski rat za oslobodjenje.

Kad smo mi zadnji put pisali ovaj ratni pregled, Rusi su u Aziji slavili svoju najveću pobjedu za cieloga ovoga rata. Glasovita tvrdjava Kars je je u ruskim rukama. Dne 17. u 8 sati u večer udaraše na nju sa svih stranah, a sutradan u 8 sati, dakle poslje 12 sati tezkog noćnog napora, bila je u njihov. U tvrdjavi nadjose 350 velikih topovah. zarobiše 16,000 vojnikah, dva Paše i vrhovnog zapovjednika turskog topništva, onda nebrotenu silu živeža i ostale ratne spravi. Kažu da je to jedna od najljepših i najslavnijih vojničkih pobjedah našega vieka. Tom prigodom da su si ruski vojnici i njihovi zapovjednici do r. aka lice osvjetljali. Kako su se tu junački borile ruske čete, da se nije odavna vidilo u nikom ratu. Sve evropske novine nemogu se donaeđuti njihovoj hrabrosti i junačtvu. Tko ima Kars u rukama vele da je gospodar sve male Azije: tako je dakle znamenita i važna to tvrdjava. Zato i ruske novine očito kažu, da je već Rusi neće pustiti iz svojih rukah. Uzevši Kars, nešto ruske vojske ostane u njem, a ostalo krene put Erzeruma, gdje se zatvorio Muktar-Paša, kako vele, dosta teško ranjen. Po najnovijih vijestih reć bi, da su Rusi i tu tvrdjavu strogo okolili, jer da od Muktara neima nekako glasa u Carigrad. Plevno nije još ni sad palo, ali se govori, da je već Osman-Paša slao svoje ljude u ruski glavni stan, da se dogovara o predaji. To može bit i izmišljeno, al je ipak znak, kako su Plevno dani izbrojeni. I u ovo patnaest danah ruska se je vojska, što leži oko Plevna, pobila slavodobitno s Turci. Na cesti iz Plevna u Sofiju Rusi su Turkom oteli Erztopol; a vele da su usljed toga događajja Turci ostavili i Orhanje. To da su tako važni položaji, od kojih da svaki vriedi i poveću bitku. Sad da je Mehmed Ali-Paši ravno nemoguće, da priskoči u pomoć u Plevnu zatvoranu Osman-Paši. I na vodi Lomu, gdje se mrko gledaju carev sin prestolonasljednik i znani Sulejman-Paša, da je bilo kojekakvih okršajah, ali bez daljih posljedica. Tamo će stvar ozbiljno početi stopran onda, kad pade Plevno. Rusi da neuprestano bombarduju tvrdjavu Ruščuk. U klancu Sipki na Balkanu da se je 500 Turakah predalo dobrovoljno Rusom. U onih planinah da vlada jako zlo zimsko vrieme. Slavni Crnogorci osvojiše svu zemlju, što je jest med riekom Bojanom, škadarskim jezerom i jadranskim morem. U Baru da se brani još samo tvrdjava, u koju su se zatvorili Turci, a sva ostala varoš da priznaje za svog gospodara kneza Nikolou. Dne 28. doše na pod Bar dvie ratne turske ladje, da tobože protjeraju odanle Crnogorce, pa da pucaju na tvrdjavu Sadivicu, a Crnogorci da im pucanje vraćaju. Milo je čuti, da su i Arbanasi jedne i druge vjere, to jest pravoslavni i katolici, pristali uz Crnogorce. Tako valja, ako će da bude jednom konac njihovoj tuzi i nevolji, jer gdje je sloga, tu je Bog i njegov sveti blagoslov.

Kako da matere uzgajaju svoje kćeri?

Na ovo pitanje, kako čitamo u jednom njemačkom listu, odgovori netko svo ovako: „Dajte jim dobru školsku izobrazbenost i kršćanski uzgoj. Učite jih prati, rubenim tiglati, bječe (bojere) plesti, putce prišiti, svoju si odjeću napraviti i pošteno košulju zašiti. Učite jih kruh peći i jelo dobro kuhati, tako se bo dosti novcah pristidei, koji bi se morali inače nositi u ljekarnu. Učite jih, da i forint valja 140 novčićah, da jedino onaj šteti novac, koji manje troši nego dobiva, a da svaki, tko više troši, mora osiromašiti. Učite jih, da plaćea brban od proste tkanine, ljepše stoji od svilnata, uzeta na dug. Učite jih, da boju priliku, što je čovjek ima, nepogrdie pravac napijanom od čam. Učite jih, oru i ocu stvar kopiti, al odmah za tim

i proračunati, da li račun odgovara kupljenoj stvari. Učite jih ufanja u se i pomoći za se, pa radinosti. Učite jih, da je pošteu težak il zanatlija u rukavih, ako liepo i ništa neima, više vriedan nego 12 gizardo odjovenih gospodskih potepubah. Učite jih djela u vrtu i veselja proste naravi. Učite jih, ako vam dosti novacah za to, takodjer glasu, slikarstvo i koju drugu umjetnost, nu porejte jim, da sve te stvari malo vriede, naprama marljivu i umnu gospodarenju. Učite jih, da je bolje hoditi na sprehod, nego se na sprehod voziti, te da su dirlje rožice veoma liepe onomu, koji je pazljivo ogledava. Učite jih, mrziti na sve, što se samo na vidjelo svietli, i da ako reknu jest, il nije, uprav onako i misle. Učite jih, da sreća u zakonu nezavisi od vanjska nakita, kao ni od muževljiva novca, nego jedino od njegova značaja (čudi). Ako ste sve ovo, o majke, učile svoje kćeri, i one su vas razumjele, dozvolite im tada slobodno, kad dođu vrijeme, da se udaju, naći će one po tom i same pravi put.

Franina i Jurina.

Fr. Blažena oči, kô te vrede! — a kade to bivaš letos, da te ni nigde videt ni čut?

Ju. Post me, Franino, bolan sam, nemorem ti već nekoliko vremena baš nis.

Fr. Tako nisi letos nigde martinoral?

Ju. Baš je leto za martinovanje, kad svet po svoj Istri pogiba od glada i nerolje, kako ni već više let.

Fr. Aj neda u talijanskom gradu Pićanu, jer da je tamo onu noć bilo jako veselo.

Ju. Pul koga?

Fr. U tako zvanom pićanskom kazinskom društvu.

Ju. Lepo društvo od šest drugari! Ale ča j' to tamo bilo?

Fr. Da su se dva gospodina igrala na fakinsku igru *alla mora*, pa kad je bilo za platit, da su jim se nekako ruke pomešale, a oni se prijelji za brade i jedan dragoga ogrebli i okrvavili, kako mački.

Ju. Ter sam ti rekao, da je u Istri mizerija, jer da ni tako, nebi se gospoda za solad dva onako pred svetom sramotila, kako ti pićanski kazinari!

Fr. Borme imas pravo!

Knjizevne vesti.

Poziv na predbrojku.

Komu da nezaigra srce, kad so samo sjeti, da mu je Hrvatska domovinom, da ga je hrvatska majka rodila i dojila! Pak je i dično i pouosno biti sinom toli krasne zemlje!

Kamo god nogom staoš, kamo god okom svrneš, svigdje ti se vidu namiču plodonošne i zlaćadne njive krasnih okolical i priedielah. Ti su priedieli naše domovine tim zanimiviji, što ih je priroda mjestimice upravo bogato i razkošno oktila, da si nakit nose i s njim se ponose, a mjestimice no preobitno, ali opet tako, da ti razigravaju dušu, očaravaju oko.

Množina vinorodnih briežuljakah, pretilih pašnjakah, krasnih slapovah, riekah, potokah i potocićah, koji se vijugaju raznimi kotlinami, iznenadce poniru ili padaju s vrletnih visinah, milina jo gledati. A nije li divno razmatrati 13 jezerah s nabrojenom množinom srobropjenih slapovah, koji se poput dragulja preljevaju i titiraju, hodati i putovati pravjekimi šumami ili uživati slasti i ugodnosti ubavih dolinalah kraj bistra vrela hladne vode? A koje veličje popeti se ua sivi Velebit, te odarle zatočiti okenu na sinje more.

Sav si očaran, kad stupiš u podzemaljski svijet, u špilje — te villine dvorove — gdje se nemožeš zic nagledati i uzaditi velikomu umjeću vode. Mnogimi od pomenutih krasotah voljan sam to pobliže upoznati, s toga odlučih svoje pute štampon izdati.

Nekoje od ovih puta priobio sam to u „Vienču“ to u „Napredku“, nu imado i nepriobćenih. U mojih „Putopisih“ naći će lajik liepe zabave, a naći će i strukovnjak, naročito zoolog i botanik, mnogo zruce, što će mu dobro doći.

Kujiga će obsizati 7—8 stampanih tabakah u osmini, donieti slededeš putopisa: *I. Po okolici karlovačkoj. II. Put na Plitvička jezera. III. Po Banovini. IV. Iz Primorja (Opis Lića, Postojne, Bakra i njegove okolice). V. Izlet na Peško jezero. VI. Špilja Samograd kod Perušića. VII. Zagrebačka gora. VIII. Putne crctice iz Like.*

Priobćujuć nekoje od ovih putah u pomenutih listovih, morao sam ih prema prostoru istih stegnuti; nu pišuć ih sada za knjigu, razširiti ću ih, popraviti, i tako od kulelja očistiti. Naročito ću to učiniti kod puta III., IV. i V.

Da uzognemo opredieliti broj iztisaka, molimo sve predbrojniko najučtivije, da nam taj poziv čim puniji — dakako na našu radost — najkasnije do polovice prosinca t. g. pod adresom: D. Hirc, učitelj, ili: Tiskari i knjigovežnici Stigliča i Desselbrunnara u Bakru vratiti izvole. Knjiga će izaći koncem mjeseca veljače, ako li se dovoljan broj predbrojnika javi; ciena knjizi biti će 60 novč. a na svakih 10 iztisakah daje se jedan bezplatno.

U BAKRU, 15. studenoga 1877.

DRAGUTIN HIRC, učitelj.

Učevna knjiga za učenice primajstva (t. j. za one, koje nastoje radjajće) sa 60 utiskanih slikah, stampana je nakladom kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlada. Ova se knjiga može dobiti uz cieniu od 2 for. jedino kod prof. dra Lobmajera.

Nauka ob udvornosti i pristojnosti (Galatej) za mladož svakoga stalezja i zvanja. Ovu knjizicu, koju je iz njemačkoga preveo g. učitelj Gall, svim i svakomu preporučame. U njoj se pripovjeda o pristojnu ponašanju prama drugim, o držanju tiela, o hodu, o stajanju, o sjedenju, o čistoći, o odielu, stanu, urelnosti, kako se mladoži ima ponašati u školi, u crkvi, na javi, u društvu, u pohodih, kada posjete primamo, pri stranom stolu itd. itd.

Neukū Nauka.

Gliste u zemlji vrlo su koristne. Malo već komu neće poznato biti, da su gliste u zemlji vrlo koristne. Naravoslovac Grimm to na široko dokazuje, te je i dokazao na temelju svojih izkustvah, da glista korenice ne jede, već da jim kapajuć po zemlji, zemlju rahli, da laglje u nju prodiru, da do njih zrak i voda laglje dopire.

Kada pijavice moćeš nu tiela, a one ne će da uhvate t. j. ne će da krv piju, namaži jim hrbat vinom, pa će od njega pijavice kao oživiti i brzo zagriziti.

Plod diejega kestena. Divji kesten vrlo je dobar za hranjenje i pitanje živine, nu živinice mora se toj hrani prije priučiti; toga radi treba, osobito u početku, kesten stueli i pomešati ga sa sječkom, ili ropom. Kašnje jedi živinice ovu hranu pohlepno, a najposlje baz sječke ili repe. Krave, jeduće ovu hranu, otuste, ter daju puno mliaka i debele vrhnje (skorup).

O gnoju. Ako si želiš napraviti gnoj, da ga jedan voz više valja, nego drugačije 3 ili 4 voza, a ti učini ovako: Sraki tjedan, kada se gnoj iz hlierva (štale) na gnojiste kida (nes), kako već imas manje ili više gnoja, potroši ua gnoj riše ili manje sadru (gipsa.) Takov gnoj, ako je sadru u njem svu moć i jakost zadržava, na polju, u vinogradu, na vrtu ili ma gdje bilo, tako je izdašan (koristan), da se novci potrošeni na sadru, obilato naplaćuju.

(Puške Nov.)

Različite vesti.

Društvo Austro-Ugarskog Lloydja u Trstu sklopiło je novu pogodbu sa Austro-Ugar. vladom na 10 godina. Po toj pogodbi, koja će započet novom godinom, vlada će namjesto 1,700,000 for., davati osedele društva ciena 2 milijuna, nu imat će zato ona vrhovno nadzornietvo nad Lloydom i pravo imenovanja i svakodobnog otpušćenja svega Lloydora rarnateljstra. Društvo se jo obvezalo, da će svake godine kupiti od Austro-Ugar. zemaljah najmanje pol milijuna centi kamena ugljerva. Glavna opravničtra biti će u Beču i u Pešti.

U centralnom goričkom Sjemenišču ima ljetos svoukupno 37 bogoslovacah. Izmedju ovih 6 spadaju tršćanski biskupiji, 1 porečkoj, 8 krčkoj (vojskoj) i 22 goričkoj.

Djeca sposobna za školu u Istri, kao što javlja službeno izvješće ministarstva nastave,

bilo je prošle godine 1876. 32,621, naime 17,304 muška i 15,317 ženskih. Pohadjało jih je pako školu 13,914, naime 8,241 muški i 5,673 ženske. A to pride 24.65 na svaku stotinu. — U posestrani Dalmaciji bilo je ista godine 61,664 djece sposobne za školu, naime 31,816 muških i 29,848 ženskih. Pohadjašo pako školu 13,602 djeteta, to jest 10,326 muških i 2,736 ženskih, dakle 21.11 na svaku stotinu.

U koparskom učiteljšču ima ove godine 139 pitomacah, i to u I. razredu 35, u II. 47, u III. 36 i u IV. 21. Većina njih jesu Slovenci, onda Talijani i Hrvati.

Banka Viktorija je falirala. Kod ove Banke, kako čujemo, bilo je interesirano više Istranah i Dalmatinah, a sad će eto ostati na cjedilu! Ovom prigodom nemožemo nego da rećemo, kako su ljudi oni nekoji naši ljudi, koji samo da im se prikaže koji vaujski potepuh odmah se osjeguraju kod njega, il ako im pokaže kojekakve biljete na prodaju, odmah povjeruju njegovomu brbljanju, i dadu se zasliepiti. Tako znamo, da su nekoji naši ljudi platili takovim brbljaćem po 50 for. biljete, koji nisu imale nego 30 for. vriednosti, isto tako po 100 for. one, od 60 for. vriednosti, a po 130 for. one, od manja nego 100 f. vriednosti! Mi jedan put za uvijek opominjemo naše ljude, nek se nedaju nikad varati od kojekakvih nepoznatih delijah. Nego kad im je osjegurati kuću, njivu, brod itd. (što je veoma pametno i dobro), neka se tada prije obavieste kod kojeg razumna i poznata čovjeka, kod koje uprav banke najbolje im je to učiniti, a kad hoće da kupe kojekakav biljet, neka prije dobro razvuda, koja mu je prava vriednost. Svi oni pako, koji su se bili osjegurati pri banki Viktoriji, neka nekadne ponoviti osjeguranje kod koje druge solidne Banke, a takova nam vele da je Banka Slavija.

Društvo dobra postupanja sa blagom (životinjama) u Trstu razdjelivalo je svećano dne 1. pr. mj. nagrade onim gospodarom, koji su uljudno postupali sa svojim blagom. Obće poznata ovdješnja plemenita gospodja Bartou, inglezćkinja, darovala je u tu svrhu gospodarom liepu svotu novacah. Vrio bi liepo i koristno bile, da bi se bar gdje i kod nas u Istri takova društva ustanovila, uplivala bi ona uspješno ne samo na boljak životinjah, nego i istih ljudi.

To je liepo. U obih zadarskih Sjemeniščih, t. j. koji u katoličkomu toli u grčko-istoćnomu, podučavati će se odsle unapred mladož zadnjeg tečaja hrvatskim jezikom u agronomiji iliti poljodjelstvu.

O srednjih školah u Hrvatskoj i Slavoniji priobćuje „Vienac“ medju ostalimi slededeš statišćke viesti: U svoj zemlji ima 10 gimnazijah i to 8 u provincijalu, a 2 u Krajini. Učiteljah i djakah bijašo prošle godine na svakom od tih gimnazijah ovo ovoliko: U Zagrebu 21 učitelj, 540 djakah; u Karlovcu 7 učiteljah 100 djakah; u Varaždinu 16 učiteljah 339 djakah; u Senju 14 učiteljah 156 djakah; na Rieci 14 učiteljah 176 djakah; u Belovaru 7 učiteljah 101 djak; u Požezi 14 učiteljah 145 djakah; u Osijeku 14 učiteljah 261 djak; u Vinkovcih 13 učiteljah 179 djakah; u Karlovcih 12 učiteljah 176 djakah. Ukupno 132 učitelja 2038 djakah. — Djakah bijašo prošle godine 109 više, nego li godinu danah prije, a 221 više, nego li dvie godine prije. Katolikah bijaše 1584, grč.-izt. 376, a Izraelćanah 123. Realkah ima 3 velike i 5 malih koncem prošle šk. god. bijaše na realci: u Zagrebu 19 učiteljah 265 djakah; u Rakovcu 14 učiteljah 154 djakah; u Osijeku 16 učiteljah 124 djakah; u Belovaru 7 učiteljah 101 djak. Ukupno 56 učiteljah 644 djakah. Broj djakah umanjio se za 2. Po vjeri bila su 454 katol.; 106 grčko-iztoćnih. 81 Izraelćanin i 4 protestanta.

Hrvatska Pjesmarica javlja „Primorac“ izišla je uprav sada u II. izdanju, a prodaje se po 15 novč., poštom po 17. novč. kao što prije. Ovega tjedna razposlati će so svim, koji su ju edavno već narućili. Oro je izdanje izpravljeno i popunjeno.

Pijancem na izgled. Blizu mjesta Katovića u pruskoj Sleziiji pijan je čorjek pa u Sumi na tla i legao uprav na mravinjak. Mravi vrgoše se nanj, i kako se od velika pijanstva nije mogao maknuti, izjedu mu lice, ruke i tielo sve, gdje su god mogli dopreti do kože. Sutra u jutro najdošo ga seljaci još nešto žira, al malo sati za tim preminu!

Most izmedju Evrope i Azije. Kao što pripovjeda jedan americkanski list, glasoviti kapetan Eads predavilja, da se napravi most, koji bi spojio Evropu sa Azijom preko Bosfora u Carigradu. Most taj bio bi dug 1828 metarah, visok peteh metra

